

kaz ga ni mogel prepričati in spraviti s stališča, ki ga je zavzel po svojem trdnem prepričanju in spoznal za pravo. Kar se narodnosti tiče, je bil »trd, neizprosni«, nikdar ni omahoval tudi v časih najhujšega pritiska na učiteljstvo. Zato ga njegov prvi c. kr. okrajni šolski nadzornik, znani Sima, ni mogel trpeti in ga preganjal, kjer in kakor je le mogel. In kaj mu stori hudomušni Gregorin? Pri nadzorovanju v Zalogu mu veli nadzornik, da naj otroci tudi zapoje kako pesem. Gregorin veli otrokom in »Nesrečna zima mrazi me« zadoni iz krepkih otroških grl. Pokojnik je bil več let v odboru Vdovskega društva. Tudi tu je vestno izpolnjeval svoje dolžnosti. Ko je bil ubogi tovariš že izgubil vid, so ga še vodili na seje. To so najmarkantnejše poteze iz njegovega življenja, a je še mnogo drugih, zato bi bilo zanimivo natančneje opisati njegovo življenje. Vsem nam, ki smo ga poznali in bili priče njegovega nesebičnega in plodovitega delovanja, ostane v trajnem spominu. Bodi mu zemljica lahka!

Književnost.

V kraljestvu palčkov, bajka s petjem v treh dejanjih, spisal tovariš Josip Rihičič, učitelj na deški C. M. šoli v Trstu, pevske točke pa je uglasbil tovariš Ivan Grbec, učitelj v Šklednju. To najboljšo slovensko mladinsko igro so z največjim uspehom izvajali otroci C. M. šol v Trstu zopet dne 17. decemb. l. l. in 7. januarja t. l. Igra je sedaj last ženske podružnice C. M. D. v Trstu. Kdor jo hoče uprizoriti, naj se obrne na žensko podružnico. Prihodnjič podamo vsebino igre in spregovorimo tudi kaj več o uprizoritvi. Priporočamo jo pa že danes šolskim odrom, čeprav je z njo precej truda, a uspeh ga obilo poplača.

Obrtno in trgovsko spisle. Učna knjiga za obrtne šole. Obenem priročna knjiga za obrtnike. Sestavil Henrik Podkrajšek, c. kr. profesor. C. kr. zaloga šolskih knjig. Cena vezani knjigi 4 K 40 h, cena sešiti 4 K 10 h, l. 1916. — Profesor Henrik Podkrajšek si je s svojim pred kratkim izdanim »Obrtnim in trgovskim spisljem« pridobil mnogo zaslug za povzdigo slovenskega obrtništva. Ta obširna knjiga z nad 300 strani bo izpolnila občutljivo vrzel med našimi poučnimi knjigami in služila ne samo kot učna knjiga za obrtne šole, temveč kakor že naslov pove, obenem tudi kot priročna knjiga za obrtnike. Vsak, ki ima opraviti z našim obrtništvom, vé, da je za obrtnika najvažnejše, če je obrat v tehniškem oziru na višku, vendar to še ne zadostuje, treba tudi nekaj znanja v obrtnem spisu, obrtnem računstvu in obrtnem zakonodanju. Nova knjiga ima namen, da seznani učence na obrtnih šolah in napredne samostojne obrtnike z obrtnim spisljem in z obrtnim zakonodanjem, obenem bo pa tudi učiteljem na obrtnih nadaljevalnih šolah dober pripomoček. Noben načelnik in odbornik obrtnih zadrug naj ne bo brez te knjige. Pisatelj deli vso stvarino v sedem poglavij različnega obsega. V uvodnem prvem, le eno stran obsegajočem poglavju, razpravlja pisatelj na kratko, kako naj bodo spisi sestavljeni, da so lahko umevni in lepi, v drugem poglavju na kratko opisuje firmo, prokurista, trgovsko družbo in napise na izvesnih tablah ter naslovnih listkih. V tretjem poglavju nas na štirih straneh seznanja z vsebino in obliko inseratov in drugih javnih naznanil trgovskega in obrtnega značaja. S pravim poslovnim dopisovanjem nas seznanja naslednje poglavje v več kakor 70 straneh. Najprvo se opisujeta zunanja oblika pisma ter pismenska pošta, nato sledijo obširni popisi in praktični izgledi o krožnic, ofertov, naročilnih in drugih v obrtnem poslovanju navadnih pisem; določbe o brzojavkah zaključujejo to poglavje. Obrtnik bo brez težav našel vzorcev, ki jih rabi v svojem dopisovanju z odjemalci, dobavitelji in uslužbenci. Z ozirom na važnost denarnega in tovarnega prometa za obrtništvo je peto poglavje, kjer najdemo določila o poštnih in denarnih in o blagovnih pošiljках, zelo bogato opremljeno z izgledi in vzorci. V šestem poglavju se na približno 60 straneh popisujejo in z izgledi pojasnjujejo vse važnejše listine, s katerimi ima obrtnik opraviti. Tu najdemo vzorce prejemnih, dobavnih, hranilnih, zastavnih in dolžnih pisem, pobotnic, nakaznic, delavskih in sličnih izpričeval, menic, učnih in plačilnih pogodb, carinskih deklaracij, pooblastil in na koncu celo oporok. Najobširnejše je sedmo poglavje. V tem nas pisatelj na 120 straneh seznanja z vlogami do oblasti. Ta oddelek je poleg poglavja o trgovskih pisemih in onega o trgovskih listinah najvažnejši v trgovskem in obrtnem spislju. To poglavje bo seznanilo učen-

ca obrtnih šol in obrtnika z obrtnim zakonodanjem in z mnogoštevilnimi vrstami vlog obrtnikov do oblasti. Opisana so tu obrtna oblastva in oblika vlog do istih, sestava in namen obrtnih in trgovskih zbornic, obrtnih sodišč, delokrog obrtnih sodišč, delokrog obrtnih nadzornikov, obrtnih zadrug in zadrugh inštruktorjev. Nastop samostojnega obrta povzroča sešeno novincem mnogo težav, vsled česar nam pisatelj natančno opisuje posamezne vrste obrtov, posebne pogoje za izvrševanje obrtov, zahteve pri zglastitvi svobodnih in rokodelskih obrtov in pri prošnjah za podelitev koncesioniranih obrtov. Poleg preglednega popisa o davščinah sploh in o finančnih oblastvih sta natančneje obdelana pridobitna in dohodarina. Tozadevni vzorci ne zadevajo le izjave in napovedi za te dve vrsti davkov, temveč tudi prizive in prošnje za odpis. Nato sledijo predpisi o podružnicah, o obratovnicah in obrtnih stavbah, o poslovojih in zakupnikih, o nadaljevanju obrta po vdovah, o opustitvi obrta, o vpisu in izbrisu firme in prokure, o prostovoljnih razprodajah, o vpisu znamk in vzorcev, o prodaji smodnika in tobačnih izdelkov itd., o sodnem izterjavanju ter konkurznem in poravnalnem postopanju. Mnogoštevilni izgledi bodo tu marsikateremu obrtniku pomagali iz zadrege. — V tem oddelku opisuje pisatelj tudi zavarovanje proti boleznim in proti neugodam delavcev in nas seznanja z vsemi potrebnimi vlogami o zavarovanju delavcev. — Z ozirom na pomen domovinstva najdemo tu celo vloge o domovinskih zadevah. — Škoda je le, da so se med tiskom te knjige izdali novi predpisi o kolkih in nov poštni red. Z novimi poštami in brzojavnimi pristojbinami nas seznanja sicer dodatek II., vendar pričakujemo, da bo zaslužni pisatelj po vojni izdal še kratek dodatek, v katerem se bodo vpoštevali vsi najnovejši, med tiskom knjige ali pozneje izdani predpisi, ki spreminjajo v knjigi obdelano stvarino. — Knjiga je prav temeljito sestavljena in nje vsebina pregledno razvrščena. Ti dve lastnosti jo bodeja priljubili med občinstvom. Steska.

Napredak, naučno - pedagoška smotra. Izdaje Hrvatski pedagoško - književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Besariček. Saurednici: Davorin Trstenjak i Josip Škavič. Svsek L. LVIII. tečaj ima ta le sadržaj: Teorijska pedagogija Milan Pejnović; K pitanju nastave osnove. Milan Šević; Kategorijski imperativ školske mladeži. Stjepan pl. Tomić; Tipovi zrenja, predočivanja i pamćenja. — Praktična pedagogija. Antun Tunkl; Upotrebljavanje povjesnih izvora u obuci. Davorin Trstenjak; Pismeni sastavci po slikama. Danijel Katić; Dr. W. Lay o pravopisnoj obuci. H. Kreševljaković; Iz školskoga dnevnika. — Književna smotra: J. Š.: Stjepan Basariček; Povijest pedagogije. — Obzor po pedagoškom svijetu: Davorin Trstenjak; Iz njemačke pedagoške književnosti. Dr. F. Higij-Mandić; Iz švajcarskoga školskog života. — Manji članci i bilješke: Davorin Trstenjak; Nije nimalo teško među dobrima dobar biti. F. Raušemberger; Pedagoški aforizmi.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Dar učiteljskemu konviktu. »Litij-sko učiteljsko društvo« je darovalo namesto venca na grob ranj. nadučitelju Fr. Kovaču iz Zatičine 10 K za učiteljski konvikt. Hvala!

Društvo »Jubilejska samopomoč« je treba poslati letnino za leto 1917. in 48. smrtni slučaj (Jos. Gregorin). Člani prejmo položnice z napisanimi zneski, ki so zapadli v plačilo.

Kranjske vesti.

— **S seje kranjskega deželnega šolskega sveta z dne 20. m. m. C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko.** Štev. 686. V Ljubljani, dne 30. januarja 1917. Cenjenemu uredništvu tednika »Učiteljski tovariš« v Ljubljani. Z ozirom v tamošnjem listu z dne 12. januarja 1917 št. 1. priobčeno notico »S seje kranjskega deželnega šolskega sveta« se cenjeno uredništvo sklicuje se na § 19 tiskovnega zakona pozivlja, da priobči v prihodnji številki »Učiteljskega Tovarisa« na istem mestu in pod istim nadpisom sledeči popravek: Ni res, da sta učiteljski mesti na I. in II. mestni deški ljudski šoli dobila učitelja-nevojaka. Res pa je, da se nahajata učitelja Ludvig Ivnik in Anton Dragan, ki sta bila imenovana stalnim učiteljem na I. oziroma II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, v aktivni vojaški službi. — C. kr. deželni šolski svet. C. kr. deželni predsednik: Attems.

FRAN ZORE.

Dne 1. februarja t. l. je umrl v Smartnu-Tuhinju starosta kranjskega učiteljstva, tovariš Fran Zore, nadučitelj v p. Blagomu možu bodi ohranjen časten spomin! Njegovi rodovini naše sožalje!

— **Koncerti Glasbene Matice,** ki so bili napovedani na 6., 7. in 8. dan t. m., se niso mogli izvršiti zaradi nastalih zaprek. Odbor razglasa, da so razprodane vstopnice veljavne. V teku tedna doženo, ali in kdaj se bodo mogli izvršiti koncerti.

— **Deška ljudska šola v Trnovem na Notranjskem,** pod vodstvom tovariša Rudolfa Horvata, je zopet zbrala in odposlala: 3-5 kg robidnega listja, 18-7 kg škarti-papirja brezplačno in 105 komadov božičnih daril.

— **Iz ljudskošolske službe.** Definitivno so imenovane učiteljice: Angela Peterlin-Stebaljeva v Fari-vasi, Julija Bantanova v Čatežu in Ivana Merharjeva v Strugi; Josip Wagner je imenovan za nadučitelja extra statum v Spodnji Šiški; premješčen je nadučitelj Anton Urbančič iz Ige vasi v Horjul in učitelj Josip Poljanec iz Rateč pri Zid. mostu na Bloke; za provizorično učiteljico na štirirazrednici na Koroški Beli je imenovana učiteljica Pavla Semanova; namesto obolele učiteljice Alojzije Premkove bo suprirala v Rožnem dolu absolvirana učiteljska kandidatinja Olga Kraševčeva; za provizorično učiteljico na Raki je imenovana supletinja Ana Mencinova; za supletinjo na dekliški osemrazrednici v Šiški je nameščena praktikantinja Berta Pišlarjeva; na deški šoli v Marjanišču sta izstopila katehet p. Oton Kocjan in supletinja Fr. Suherjeva, vstopila pa katehet p. Gabriel Planinšek in absolvirana učiteljska kandidatinja Ivana Sušnikova; za provizorično učiteljico so imenovane: Viktorija Kregarjeva za Dražgoše, Marga Lillegova iz Tržiča v Kovor, Gabriela Pipanova s Trate za Poljane, Helena Černetova iz Mošenj za Smlednik, Ivanka Sušnikova in Ljudmila Lederhasova za Skofjo Loko, Albina Bradaškova, Angela Hafnerjeva in Irma Cepudrova za Smartno pri Kranju.

— **Na zadnji seji deželnega odbora kranjskega,** ki se je vršila dne 31. januarja 1917 na Dunaju ob priliki poklonitve cesarju Karlu in cesarici Citi, se je dovolila učiteljstvu draginska doklada v znesku 80 K, podpora za otroka se je zvišala od 15 na 20 K; začasno nameščeno učiteljstvo prejme enako doklado, kakor stalno nameščeno. Na isti seji je ustanovil deželni odbor »Cesarice Cite kranjsko deželno ustanovo za otroka«. Za začetno temeljno glavnico je dovolil vsoto 100.000 K iz deželnih sredstev.

— **Razpisano mesto ravnatelja na moškem učiteljskem v Ljubljani.** C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko razpisuje mesto ravnatelja na c. kr. moškem učiteljskem v Ljubljani, s katerim je združeno tudi vodstvo ženskega učiteljskega. Prošnje za to mesto je vlagati do 28. februarja 1917 pri c. kr. deželnem šolskem svetu za Kranjsko; nasloviti jih je na učeno ministrstvo.

— **Vprašanje glede nadučiteljskega in voditeljskega mesta na osemrazredni deški ljudski šoli v Spodnji Šiški.** o katerem se je razpravljalo dolgo časa in razburjalo prizadeto učiteljstvo, je slednjič rešeno, seve na tak način, ki jasno kaže, kakšne razmere vladajo v deželnem šolskem svetu kranjskem. Izvršeno imenovanje priča glasno, da večine naše najvišje šolske oblasti tudi v sedanjem resnem času ne vodi pravica, temveč slepa politična strast; kaže nam pa tudi, kako prezira ta večina nasvete in sklepe podrejenih šolskih oblastev. Poglejmo malo v zgodovino te zadeve. Ko je bil stalni nadučitelj šišenski Fr. Lavtizar imenovan za namestnika mobiliziranega c. kr. okrajnega šolskega nadzornika v Novem mestu, je poveril c. kr. deželni šolski svet vodstvo osemrazredne deške in osemrazredne dekliške ljudske šole v Spodnji Šiški najmlajšemu ondodnemu učitelju Josipu Wagnerju s 6. službenimi leti in prezrl mnogo starejšega, prav dobro kvalificiranega učitelja s 16. službenimi leti. Ne je da je poveril mladem, neizkušanemu učitelju največji ljudskošolski zavod na Kranjskem, prezrl je tudi c. kr. mestni šolski svet Ljubljanski, ki ima po § 11., odstavek II. dež. zakona z dne 23. oktobra 1912, dež. zak. št. 66, in po § 23., odstavek II. dež. zak. z dne 9. marca 1886, dež. zak. št. 11 edini pravico začasno nameščati učiteljske osebe. C. kr. mestni šolski svet ljubljanski je ugovarjal temu, da se mu kratijo po zakonu zajamčene pravice ter predlagal na višje mesto, da naj se mesto ali razpiše v stalno nameščenje, ali se bo pa poslužil svojih pravic. Ker ni bilo od c. kr. deželnega šolskega sveta

na ta predlog nikakršnega odgovora, je imenoval c. kr. mestni šolski svet na zadnji seji za provizoričnega voditelja v Sp. Šiški tovariša Iv. Petriča. Toda kaj se zgodi? V listih smo brali te dni, da je c. kr. deželni šolski svet imenoval na zadnji seji brez razpisa, brez vprašanja in predloga c. kr. mestnega šolskega sveta tovariša Jos. Wagnerja, ki ni vojak, za nadučitelja extra statum v Spo. Šiški. Tako se reže na Kranjskem naprednemu učiteljstvu kruh, tako se daje pravica temu ubogemu hlapcu Jerneju.

— **Dne 5. t. m. se je poročil ljubljanski šolski zdravnik gosp. dr. Jernej Demšar,** sedaj vojaški višji zdravnik, z gospodično Ivanko Sajovičevo, hčerko gospoda inspektorja južne železnice Karla Sajovica. Bilo srečno!

— **Odlikovanje.** Strokovni učitelj na kranjski kmetijski šoli na Ormu Fran Malasek, c. kr. poročnik v rezervi, ki služi že od začetka vojne in se je bojeval v Galiciji, na Poljskem in ob Soči, ter je bil že dvakrat ranjen, je bil odlikovan s Signum laudis.

— **Stotnik generalnega štaba Anton Lokar,** sin tovariša Ivana Lokarja, nadučitelja v pokoji, je dobil od nemškega cesarja Železni križ. Tekom vojne si je pridobil poleg več avstrijskih že tudi belgarsko in turško odlikovanje.

— **Tovariš Ivan Rihteršič,** nadučitelj v Bohinjski Srednji vasi in Marija Levstikova, učiteljica v p. pri Sv. Petru v Ljubljani, sta dobila častno svetinjo za 40letno zvesto službovanje. Čestitamo!

Štajerske vesti.

— **Tovariš Ivan Kelc,** nadučitelj v Novi Štifti pri Gornjem gradu, je postal c. kr. vladni komisar te občine. Opravljati mora vse občinske uradne posle, zraven še vse zadeve krajnega šolskega sveta, tudi denarne, vse posle šolskega vodstva, c. kr. poštne nabiralnice ter predsedništva Gornjegrajskega učiteljskega društva. Da, kjer je treba delati, tam mora biti učiteljstvo na prvem mestu, drugače pa — ?!

— **Štirikrat odlikovan.** Profesor na mariborskem učiteljskem dr. Ludovik Pivko, sedaj nadporočnik, je bil že četrtič odlikovan in sicer s srebrnim Signum laudis. Dr. Pivko je že od začetka vojne na bojišču. Na odlikovanju iskreno čestitamo!

— **V Mariboru so bile dne 5. t. m.** zaradi pomanjkanja premoga zaprte vse ljudske in meščanske šole. Občini se vpljub vsemu naporu ni posrečilo dobiti kuriva.

— **Nastopni gojenci učiteljskega v Mariboru** so leta 1915. in 1916. ob raznih frontah storili junaško smrt za svojo očetnjo. Horvat Makso, obs. uč. kandidat, enol. prost.-četovodja (srebrna hrabr. kol. II. reda); Kropelj Alojzij, tretjeletnik; Kutara Adolf, abs. uč. kand., poročnik; Novak Franjo, abs. uč. kand., enoletnik korporal (sreb. hrabr. kol. II. reda); Ogrižek Bogomir, tretjeletnik, kad. asp. (sreb. hrabr. kol. I. reda); Pokrivač Stanko, tretjeletnik; Stukelj Vladimir, abs. uč. kand., enoletnik; Sket Stanko, abs. uč. kand., kadet; Šumnik Jurij, abs. uč. kand., črnovoj. poročnik (voj. zasl. križec 3. reda na traku hrabr. kolajne); Zeithofer Emerik, abs. uč. kand., enoletnik-korporal (srebr. hrabr. kol. II. reda).

— **Na mnogih ljudskih šolah na Štajerskem** se je moral pouk ustaviti zaradi pomanjkanja — kuriva.

— **Naredbenik za štajersko šolstvo** je za leto 1917. naročnino zvišal; stane 6 K 50 vin. Izhaja l. in 15. vsakega meseca. Izdaja za slovenske šole se še vedno odlikuje po klasični — slovenščini.

— **Povišanje.** Učitelj v Trbovljah, Omerski Karol, je postal praporščak.

— **»Pädagogische Zeitschrift«** v Gracju, glasilo »Zveze nemških učiteljev in učiteljic na Štajerskem« je pričela letos svoj 50. letnik. List je jel izhajati leta 1868. pod imenom »Innerösterreichische Schulzeitung«.

— **Voja draginska doklada za leto 1917** se bode štajerskemu učiteljstvu izplačevala v štirih obrokih, namreč: 1. marca, 1. julija, 1. septembra in 1. decembra. Pa kaj, ko se ta doklada skoro paralizira po vojni prikladi, ki se mesečno v davkarji odbije od normalnih prejemkov! Kakšna razlika med učitelji in državnimi uradniki... Učitelj je pač in ostane — upin!

— **Šolski ravnatelj Anton Kosi v Središču** je uglasbil po narodnem napetu za tri glase pesem »V strelskem jarku«. Tako besedilo kakor tudi napev ljudskošolskim otrokom prav ugajata. Delce toplo priporočamo v naročanje. I iz-